

Csomorné dr. Lajkó Ildikó Erzsébet*:
Inkasszós jogviták a Pénzügyi Békéltető Testület eljárásában

Napjainkban, amennyiben végrehajtási eljárás indul a bankszámlával rendelkező adóssal szemben, a végrehajtó gyakran - a gyors megtérülés érdekében már az eljárás elején - hatósági átutalási megbízást (inkasszót) küld az adós bankszámláját vezető bankhoz. Az inkasszó részlet-szabályairól a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) rendelkezik. A Pénzügyi Békéltető Testület (PBT) előtt az elmúlt években több, hatósági átutalási megbízással kapcsolatos jogvita volt folyamatban. A felmerült leggyakoribb kérdéseket jelen cikkünkben járjuk körbe.

1.) Az adós számlavezető bankja vizsgálhatja-e az inkasszó tartalmát? Mi történik, ha nincs a bankszámlán annyi összeg, mint amit az inkasszó tartalmaz?

A hatósági átutalási megbízást az adós bankszámláját vezető bank főszabály szerint köteles teljesítés céljából befogadni az azt küldő végrehajtótól, hatóságtól. Ha a megbízás teljesítése a Vht.- 79/D §-ban foglaltakba ütközne, a bank ezt haladéktalanul köteles közölni a végrehajtóval. Például a Széchenyi Pihenő Kártya számláján elhelyezett, az adóst megillető pénzüsszeg nem vonható végrehajtás alá.

A számlavezető banknak nem kell, és nem is lehet az adós bankszámlájára érkezett jóváírások jogcímét vizsgálnia. Amennyiben inkasszó érkezik a bankszámlára és van elegendő szabad, elérhető egyenleg az adós bankszámláján, akkor azt – a Vht. mentességi szabályainak betartása mellett - mérlegelés nélkül át kell utalniuk az adott megbízást benyújtó számára.

Ha a bank nem ismeri el, hogy az adóst megillető pénzüsszeget kezeli, vagy a végrehajtás fogantató hatóság rendelkezését nem teljesíti, a végrehajtást kérő pert indíthat ellene a követelés behajtására. A bank a végrehajtó által benyújtott inkasszóban megjelölt bankszámlán lévő egyenleget tekinti irányadónak az inkasszó teljesítésekor. Ha ez nem fedezi az inkasszóban megjelölt valamennyi követelést, akkor a bank köteles kiterjeszteni az inkasszót az adós általa kezelt további fizetési számláira.

A hitelintézet e kiterjesztést a törvényben meghatározott sorrend szerint végzi el, az adós 1. nála vezetett más bankszámláját, 2. betéti szerződését, és 3. takarékbetétszerződését veszi figyelembe. Amennyiben az adós bankszámláján lévő egyenleg nem elegendő az inkasszó teljesítésére - és a kiterjesztés sem lehetséges -, akkor a bank megállapítja, hogy fedezethiány van a számlán.

A hatósági átutalásokat fedezethiány esetén a pénzforgalomról szóló 2009. évi LXXXV. törvény (Pft.) rendelkezései alapján, 35 napra sorba állítják. Ez idő alatt a hatósági átutalás összegét zárolják, a számlán negatív egyenlegként feltüntetve. Amennyiben a sorba állás ideje alatt a bankszámlára pénz érkezik, a végrehajtási törvény szabályai szerint szükséges eljárni a banknak, azaz azok terhére is köteles teljesíteni. Az inkasszó befogadásáról és sorba állításáról a banknak az adóst az értesítési címére küldött levéllel köteles tájékoztatni.

2.) Mi történik, ha folyószámlahitel kapcsolódik az adós bankszámlájához, és a bankszámlán levő egyenleg nem elegendő az inkasszó teljesítéséhez?

Ha a bank és a számlatulajdonos adós másképpen nem állapodnak meg, az inkasszót az adós azon hitelkeretének terhére is teljesíteni kell, ami az inkasszóban megjelölt fizetési számlához kapcsolódik. Ezzel összefüggésben a Magyar Nemzeti Bank (MNB) idén kiadott egy vezetői körlevelet,

melyben felszólította a bankokat, hogy a folyószámlahitelkeret-szerződés megkötését megelőzően nyújtsanak tájékoztatást a fogyasztók részére arról, hogy eltérő tartalmú megállapodás hiányában a hatósági átutalást és átutalási végzés alapján történő átutalást nemcsak a bankszámla terhére, hanem az adott hitelkeret terhére is teljesítik.

Az MNB elvárja, hogy az érintett bankok a fentiekre vonatkozóan készítsenek a fogyasztók számára közérthető tájékoztatót, és az abban foglaltakra a folyószámlahitelkeretszerződés megkötését megelőzően hívják fel a fogyasztók figyelmét, továbbá e tájékoztatót a honlapjukon is tegyék közzé. A fenti kérdéssel összefüggésben volt egy érdekes jogvita a Testület előtt:

Tavaly november végén több mint 6 millió forint összegű hatósági átutalási megbízás érkezett egy adós bankszámlájára. Az érintett pénzügyi szolgáltató – a kellő fedezet hiánya miatt – 35 napig sorba állította és tartotta az inkasszót. A PBT-hez forduló adós a bank felé benyújtott panaszában sérelmezte, hogy az a teljes elérhető bankszámla-egyenlege, továbbá a folyószámlahitele terhére is teljesítette az inkasszót. Arra is hivatkozott, hogy a bank nem tartotta be a Vht. mentesülésre vonatkozó előírásait az inkasszó teljesítése során.

A bank azzal utasította el a panaszokat, hogy a bankszámla elérhető egyenlege és a folyószámlahitelkeret is a hatósági átutalás teljesítésére fordítható és a Vht. mentesülési szabályai figyelembevételével számolta ki a teljesítendő összeget. A résztörlesztések számításánál az egyenlegnél a folyószámla hitelkeretét is figyelembe kell venni, mert az inkasszó alapján történő átutalás teljesítése - ideértve a fizetési számlához kapcsolódó hitelkeret terhére történő átutalás teljesítését is - megelőzi az egyéb fizetési műveletek teljesítését. Az ügyfél nem fogadta el a banki választ, kérelemmel fordult a PBT-hez, és – fenntartva a panaszjárásban előadott álláspontját – kérte az ügye kivizsgálását, a folyószámlahitelkeret visszaállítását és kára megtérítését.

A PBT megszüntette az eljárást a kérelem megalapozatlansága miatt. A becsatolt bizonyítékok és a felek nyilatkozatai alapján ugyanis megállapítható volt, hogy a folyószámlahitelszerződés létrejöttét megelőzően a Pft. rendelkezésétől eltérő tartalmú megállapodást nem kötöttek a felek. Emiatt a bank köteles volt a folyószámlahitelkeretet is figyelembe venni az inkasszóban foglaltak alapján teljesítendő összeg kiszámítása során. A bank emellett jogszerűen és, – az inkasszó beérkezésekor hatályos - mentességi szabályoknak megfelelően számolta ki a teljesítendő összeget.

3.) Van e mentesülési lehetőség az inkasszóban megjelölt összeg teljesítése alól?

Főszabály szerint a banknál kezelt ügyfélpénzek teljes összegben végrehajtás alá vonhatók, függetlenül attól, hogy a jóváírások milyen jogcímen (pl. nyugellátás,) érkeztek. A természetes személy ügyfeleknek ugyanakkor a jogszabályban meghatározották a végrehajtás alól mentesítendő összeget, melyet a számlán kezelt és arra beérkező forrásból szükséges biztosítani. A Vht. 2023. január 1-jei módosítása nyomán megváltoztak a mentességi szabályok, melyeket a bankoknak e dátumot követően kibocsátott hatósági átutalási megbízások esetében kell alkalmazni.

A banknál kezelt, a természetes személy adósságot megillető pénzügyi eszközökből jelenleg a 200 ezer forint feletti összeg korlátlanul, az ez alatt pedig a 60 ezer forint és a 200 ezer forint közötti rész 50 százaléka vonható végrehajtás alá. Alapesetben 60 ezer forint alatti részt nem lehet elvonni. Ha viszont a végrehajtás gyermektartásdíj vagy szüléssel járó költség behajtására folyik, ennek az összegnek az 50 százaléka is végrehajtás alá vonható.

Az el nem vonható összeg számításánál a hatósági átutalási megbízás befogadásakor a bankszámlán lévő, valamint a fizetési megbízás 35 napos sorban állása alatt beérkező pénzeszközöket együttesen szükséges figyelembe venni. Ezen idő alatt az elvonás alól mentesített összeg csak egy alkalommal jár az adósnak, ráadásul azt a különböző bankszámlaköltségek csökkenthetik.

Ha az adósnak több számláját vezeti a bank, a mentességi szabályokat valamennyi számlára együttesen kell alkalmazni, nem pedig külön-külön. (Ha az inkasszót a 2023. jan. 1-jét megelőzően bocsátottak ki, akkor a Vht. korábban hatályos szabályait kell alkalmazni a mentesülés körében.) A hatályos bírósági gyakorlat és a PBT gyakorlata is töretlenül egységes abban, hogy hatósági átutalás teljesítésekor az adós számláját vezető bank kizárólag a Vht. V. fejezetében foglalt mentességi szabályokat alkalmazhatja, továbbá – a Vht. vonatkozó kötelező, nem módosítható rendelkezéseire figyelemmel - nem vizsgálhatja a bankszámlán levő összeg forrását.

4.) Figyelembe kell -e vennie a hatósági átutalási megbízás teljesítése során a számlát vezető banknak, hogy már a végrehajtó letiltást foganatosított az adós jövedelmére?

Több jogvita központi témája, hogy az adós jövedelmére végrehajtói letiltást foganatosítottak, és azt tapasztalja, hogy a letiltás teljesítését követően hatósági átutalási megbízást bocsátanak ki a bankszámlája terhére. Ilyen esetben az adós sokszor sérelmezi, hogy a hatósági átutalást teljesítette a bank, annak ellenére, hogy az adós bankszámlára érkezett jövedelmét már végrehajtói letiltás terhelte.

Nos, ilyenkor a bank nem veheti figyelembe a végrehajtói jövedelemletiltást, a következő okok miatt: az inkasszó és a végrehajtó letiltás két külön végrehajtási cselekmény, így a Vht-ben az ezekre vonatkozó szabályok eltérő helyen találhatóak. Más-más fejezet vonatkozik az adós számlavezető bankja által követendőszabályokra, illetve a végrehajtói jövedelemletiltásra, illetve ennek kapcsán a munkáltatók és a nyugellátásokat folyósító szervezet részletes kötelezettségeire.

A nyugellátás letiltásának a teljesítéséért a Nyugdíjfolyósító igazgatóság, továbbá, a munkabér letiltásának teljesítéséért a munkáltató felelős (pl. az adós a nyugdíját már a letiltással csökkentett mértékben kaphatja meg). Viszont azt követően, hogy az adós a letiltott összeggel csökkentett nyugdíjához hozzájutott, a jövedelem-letiltás szabályai már nem alkalmazhatók. Az adós számlavezető bankja az inkasszóban foglaltak teljesítése során nem köteles vizsgálni, és figyelembe venni, hogy az adós bankszámláján már a jövedelem-letiltás alól mentes összeget írták jóvá.

5.) Mi történik, ha több tulajdonosú bankszámlára vonatkozóan bocsátják ki az inkasszót?

Végrehajtás alá vonható a banknál a több számlatulajdonos tulajdonában álló bankszámlán kezelt pénzösszeg, akármelyik számlatulajdonossal szemben merül fel követelés. A nem adós számlatulajdonost a végrehajtó értesíti a számla megterheléséről. Ebben az esetben neki lehetősége van arra, hogy a foglalástól számított 8 napon belül a végrehajtást kérő ellen végrehajtási igénypert indítson a számláról leemelt, őt megillető összeg visszatérítésére iránt.

Számos korábbi cikkben kitért arra a PBT, hogy a fogyasztók a pénzügyi fogyasztói szerződésekből eredő tartozásaikat – amennyiben annak jogszabályi feltételei fennállnak - a Testület előtti eljárásban is kifogásolhatják. Viszont a jelenleg hatályos jogszabályi környezet nem ad arra lehetőséget, hogy a végrehajtás alá vont tartozásaikat a fogyasztók a PBT előtt vitassák (vitatni bíróság előtti

eljárásban a hatályos Vht., és a Polgári Perrendtartásról szóló törvény (Pp.) szabályai alapján lehetséges).

Arra viszont van lehetőség, hogy az érintett adósok a méltányossági kérelemre indult eljárásokban egyezkedjenek és kössenek egyezséget a követelés jogosultjával. Ha ez közvetlenül a végrehajtás megindulását követően történik, van rá esély, hogy a felek békés tárgyalásos úton megegyezzenek, és az adós így elkerülheti az egyik legkellemetlenebb végrehajtási cselekményt: az inkasszót.

** A szerző a Magyar Nemzeti Bankon belül működő Pénzügy Békéltető Testület tagja*

„Szerkesztett formában megjelent 2023. december 8-án az Origo.hu oldalon.”